

WELKE ROL NEEM IK OP?

NIVEAU: VERKENNEND & VERDIEPEND

THEMA: GROEPSDYNAMIEK, REAGEREN OP RACISME

TYPE: METHODIEK

DOEL:

- Deze methodiek introduceert de verschillende rollen in een racistische situatie.
- De methodiek toont hoe omstaanders kunnen helpen om een situatie te ontmijnen.

LEEFTIJD: 12-18 jaar, 18+

AANTAL DEELNEMERS: onbeperkt

TIJDSDUUR: ca. 60 minuten

MATERIAAL:

- Een groot blad papier of bord

VOORBEREIDING:

- Druk deze methodiek af.
- Schrijf de verschillende rollen op een groot blad papier/een bord/... De uitleg over de rollen houd je voor jezelf.
- Laat de groep plaatsnemen in een kring, maak het comfortabel.

BRON:

- SELMA. (z.d.). *What's my role and what can I do? Social and Emotional Learning*. Geraadpleegd van <https://hackinghate.eu/toolkit/content/what-s-my-role-and-what-can-i-do/social-and-emotional-learning/social-and-emotional-learning/?page=1&from=resources>
- Pimento. (z.d.). *Weerbaar op het web: Cyberpesten, netiquette en haatspraak*. Geraadpleegd van <https://www.pimento.be/weerbaar-op-het-web/>

Spelverloop

DEEL 1: DE KRACHT VAN DE OMSTAANDER

In het eerste deel ga je met je groep de (positieve) invloed van omstaanders ervaren. Vraag je groep om in een kring te staan en de ogen te sluiten.

FASE 1: HOUDING

- **Relaxte houding**

Hun voeten blijven altijd op de grond. Laat hen rustig en diep in- en uitademen. Laat hen in gedachten de luchtstroom volgen van binnen naar buiten via longen en neus. Laat hen ook hun aandacht richten op hun borstkas en buik die op en neer gaan. Schouders zijn ontspannen, kin recht en een ontspannen houding.

- **Tunnelhouding**

Na enkele minuten geef je de instructie om hun schouders naar binnen te richten en hun kin tegen hun borstkas te duwen (alsof ze in een tunnel staan). Laat hen opnieuw met hun aandacht naar hun ademhaling gaan.

- **Machohouding**

Laat hen hun schouders opnieuw 'openen' en ontspannen. Nu geef je de instructie om in een machohouding te gaan staan: kin hoog opgericht, schouders hoog, borstkas opgeblazen. Focus opnieuw op de ademhaling. Ga terug naar de relaxte houding, laat hen een paar keer goed in- en uitademen. Dan mogen ze hun ogen openen.

Pols naar ervaringen: "Hoe was deze oefening voor jullie?"

Zowel bij de macho- als bij de tunnelhouding kan je moeilijk ademen. Dat geeft een benauwd gevoel.

FASE 2: TIJDENS DE JEUGDWERKING

Laat de deelnemers in een afgebakende ruimte rondstappen. Wissel om beurten van houding:

- iedereen wandelt als een schuchter persoon,
- iedereen wandelt als een macho,
- iedereen wandelt alsof je op vakantie bent, relaxte houding.

Bespreek na elke houding telkens hoe het voelde en hoe de sfeer was: veilig, (be)dreigend, agressief, opgefokt, enzovoort.

FASE 3: DE KRACHT VAN DE OMSTAANDERS

Vervolgens laat je één deelnemer even de ruimte verlaten. Met de anderen duid je iemand aan die het slachtoffer zal spelen. Die persoon zal in een tunnelhouding in de ruimte rondwandelen, terwijl de rest van de groep in gewone houding rondloopt. Degene die buiten staat, geef je de opdracht om het slachtoffer te zoeken en die vervolgens aan te pakken en uit te sluiten.

Daarna doe je de oefening nog een keer, maar je duidt nu ook twee omstaanders aan: twee personen die het slachtoffer zullen helpen zodra die aangepakt wordt. Het moment dat de persoon die buiten stond, verbaal begint te beledigen, roepen de twee omstaanders zeer luid "STOP!". Aan de andere jongeren vraag je op voorhand om de reactie (verbaal en non-verbaal) van de pleger te bekijken.

Terugkoppeling deel 1: groepsgesprek

Begeleiderstip: als de groep te groot is voor een goede reflectie, dan kan deze best opgesplitst worden. Daarna kan je er nog voor kiezen om een terugkoppeling te doen met de hele groep.

Sta vervolgens stil bij de oefening en maak de koppeling naar het eerste deel van deze methodiek. Zet je opnieuw comfortabel in groep en start een groepsgesprek.

Vragen die je daarbij kunnen helpen:

- Waarom denk je dat mensen toekijken zonder tussenbeide te komen als ze getuige zijn van een racistische situatie?
- Hoe voelt het om iemand anders slachtoffer van racisme te zien worden?
- Hoe voelde het voor de pleger om iemand te duwen, uit te sluiten?
- Hoe voelde het voor de omstaanders om tussenbeide te komen? Was dat gemakkelijk? Waarom wel/niet?
- Als mensen meer tussenbeide kwamen, zou er dan minder racisme geuit worden? Waarom wel/niet?
- Wat zou een omstaander nog kunnen doen als die ziet dat er racisme plaatsvindt?
- Is er ook sprake van omstaanders in de online wereld?
- Met wie zou een omstaander kunnen praten als die ziet dat er racisme plaatsvindt?
- Wat zou een omstaander kunnen zeggen als die naar een verantwoordelijke volwassene zou stappen?

Opmerking: deze oefening kan wel dichtbij komen omdat de groep het echt ervaart. Het is dus heel belangrijk de begeleiderstips rond veiligheid, omgaan met emotionele reacties en groepsdynamica goed in de gaten te houden.

DEEL 2: WELKE ROLLEN ZIJN ER?

Begeleiderstip: als je denkt dat de groep te groot is voor deze oefening, dan kan deze best opgesplitst worden.

In onze [visietekst](#) gaan we uit van volgende rollen:

- **Plegers:** dat zijn personen die doelbewust aanzetten tot haatspraak, discriminatie en expliciet racisme of doelbewust racistisch handelen. Daarnaast zijn er ook personen die onbewust of onbedoeld een uiting doen van een vorm van alledaags racisme.
- **Omstaanders:** dat is de grote groep van personen die getuige is van een racistische handeling en al dan niet ingrijpt om de situatie aan te pakken. We onderscheiden volgende rollen:
  - **Volgers:** dat zijn personen die de pleger (on)bewust steunen in het uitvoeren van een racistische handeling.
  - **Actieve omstaanders:** dat zijn diegenen die het racistische gedrag van plegers afkeuren door zich rechtstreeks tot hen te richten en/of door de nodige steun te bieden aan slachtoffers.
  - **Silent majority:** dat zijn zij die niet reageren op een racistische handeling vanwege uiteenlopende redenen: ze zien de ernst van de situatie niet in, ze kunnen/durven niet reageren, ze weten niet hoe ze kunnen reageren, ze hebben de situatie niet bewust gezien, enz. Door de afwezigheid van een reactie kan de pleger zich gesterkt voelen en kan het slachtoffer het gevoel hebben er alleen voor te staan.
- **Slachtoffers:** dat zijn de personen die slachtoffer zijn van expliciet of alledaags racisme.

1. Schrijf de volgende rollen onder elkaar op een groot blad papier of op een bord:
  - Pleger
  - Volger
  - Omstaander/*silent majority*
  - Actieve omstaander
  - Slachtoffer
2. Leg uit dat jullie het over racisme zullen hebben en meer specifiek over de verschillende rollen in een racistische situatie.
3. Vraag de groep wat de verschillende rollen op het papier/het bord zouden kunnen betekenen. Vergelijk de input van je groep met de definities uit de visietekst.

#jeugdwerk
tegen
racisme

4. Wanneer je voor elke rol een definitie hebt geformuleerd, stel je volgende vragen:
  - o Hoe kan je merken dat een racistische situatie ontstaat/zich aan het ontwikkelen is online en/of offline?
  - o Zal iedereen zich altijd volgens eenzelfde rol gedragen? Waarom wel/niet? (Belangrijk is dat de groep beseft dat je er zelf voor kan kiezen om een bepaalde rol aan te nemen en in de situatie in te grijpen.)